

portaveu que menys paraules va gastar per donar suport personal al conseller i el que ho féu de la forma més freda.

En aquest sentit, tampoc no va passar desapercebuda la segona cita de mossèn Cinto Verdager usada per Cullell en la seva intervenció: "Jo no era indòcil ni desobedient, tal vegada era massa dòcil i obediència per lo temps i la gent que corre, puix arribaren a creure que podien pendre'm per juguina i que, com lo blat en l'era, podien fer-me ençà i enllà amb una forca de ventar".

Alguns van interpretar aquestes paraules com un retret de Cullell pel tracte rebut per alguns dels seus teòrics companys de viatge.

Al final, el clima viscut durant les tres hores de la compareixença es plasmà gràficament: en l'últim gest insòlit del dia, els representants de l'oposició van cridar Josep Maria Cullell per donar-li la mà, un per un, davant les càmeres dels fotògrafs. Després, Cullell desaparegué cap a un futur indefinit.

Eduard Voltas

Cullell, entre Isidre Gavín (CiU) i Rosa Martí (PSC), en el ple de la comissió de política territorial del Parlament de Catalunya. L'ex-conseller va desmentir punt per punt les acusacions contra ell.

Retorn als sots feréstecs

Devia ser juny de 1992. Josep Maria Garcia, propietari d'una casa de colònies als afores de Sant Pere de Torelló, rep la trucada d'un amic arquitecte informant-lo que al butlletí del Col·legi d'Arquitectes de Barcelona s'anuncia la tramitació d'un pla parcial d'urbanisme davant de casa seva: uns camps propietat de la família Vilaró —empresaris del tèxtil amb l'aigua al coll i estiuejants esporàdics del poble— propers a l'immens casalot a recer del riu Ges. En principi, la notícia el sorprèn. El seu oncle, Joan Ginebra, era el masover de la finca i si n'hagués sabut res ja li ho hauria dit. En canvi, Ginebra no tenia la més remota idea que al Mas Riera —el nom històric de la masia— hi haguessin de fer obres de cap mena. Ben cert que aquella construcció imposant però descurada cauria a trossos en pocs anys perquè tot-hom sabia que Joan Vilaró, l'hereu de la família, anava massa escanyat per rehabilitar l'edifici. Fins i tot corria la brama que la tenia hipotecada com a aval per a un crèdit de la seva empresa, Manufactures Vilaró, SA, que s'arrossegava agònica per l'eterna crisi del tèxtil...

Després d'aquella curiosa telefonada, Josep Maria Garcia se'n va anar a veure l'alcalde per saber de què anava tot allò del pla parcial d'urbanisme. Llavors ell no hi entenia un borrall de procediment administratiu. Només volia saber si el que es pretenia fer a pocs metres del Molí de la Riera —el nom amb què havia batejat la seva casa de colònies— afectaria un negoci que

A l'entorn de Ramon Vaqué, alcalde independent de Sant Pere de Torelló, s'ha generat un entramat de clientelisme electoral i pràctiques corruptes que esclata a les mans de tots aquells que s'hi acosten.

té com a primer atractiu la seva ubicació a la Vall del Ges, confluència de dos rius entre sots feréstecs i rouredes esclatants. L'espantava que algú pogués espatllar aquell indret que el mateix Ajuntament havia qualificat de reserva natural —rústica i no urbanitzable— però no li passava pel cap que a ningú se li acudís seriosament de construir ni una sola casa en aquell paratge enclotat, sense accessos ni canalitzacions i sovint emboirat, sobretot quan damunt del turó on s'ubica el poble hi havia prou sòl urbanitzable. Així doncs, en Garcia va travessar la porta de l'ajuntament i sense més preàmbuls va preguntar a l'alcalde què volia dir allò d'un pla parcial a la Riera. Durant 30 segons Ramon Vaqué va restar en silenci. Estranyament lívid. I tot d'una va reaccionar:

—Un moment, ja t'ho porto.

En tornar al despatx, l'alcalde duia entre mans uns plànols. Tot això del pla, venia a dir, era per fer de la masia una residència per a la tercera edat i una escola especial per a minusvàlids.

—Farem un jardí, zona de descans...

—No hi ha res més?

—Res més—, va contestar, sec, Ramon Vaqué. De fet, l'alcalde es limitava a recitar-li allò que hi havia escrit al tauló d'anuncis del consistori. La propietat Mas Riera havia passat a ser de domini públic amb la intenció de destinar-la a "residència de la tercera edat i zona de lleure, jardí i esportiva". La resta de la finca constava com a "escola-taller per a minusvàlids i subnor-

mals". Calmades les sospites, el nebot del masover se'n va tornar a casa i no es va preocupar de fer alegacions a un projecte que no semblava afectar els seus interessos.

Aquella fou "la primera mentida". Josep Maria Garcia, encara se'n lamenta. Des de la finestra de la seva habitació, a la casa de colònies del Molí de la Riera, contempla les primeres siluetes de les 72 vivendes de protecció oficial que ell no va saber impedir perquè va comprendre massa tard que tota llei té la seva trampa. I tot home té el seu preu: Joan Vilaró i Ramon Vaqué van "indemnitzar" el seu oncle amb tres milions de pessetes per tal que el masover, com a legítim arrendatari, no denunciés l'operació de compra-venda del Mas Riera feta a la seva esquena. L'alcalde no estava per orgues: "Això ve de molt amunt. Millor que no t'hi posis en contra". Joan Ginebra va preferir callar abans que embrancar-se en hipotètiques nul·litats jurídiques contra aquells senyors que se les sabien totes. Josep Maria Garcia va preferir no pensar que el pitjor arribaria inevitablement. Fins que el 23 de setembre de 1992 el DOGC publicava la resolució del conseller de Política Territorial i Obres Públiques, Joaquim Molins, d'acordar la revisió anticipada de les normes subsidiàries de planejament per a l'ordenació del sòl urbà vigent a Sant Pere de Torelló, les NNSS o regulacions bàsiques que defineixen quines zones

Sant Pere de Torelló. Una antiga requalificació urbanística ha fet d'aquest poble del nord d'Osona el centre polític nacional.

del municipi són per a ús agrícola, construcció de vivendes o altres usos. Aquest retoc legal que Ramon Vaqué introduïa en un ple extraordinari del 24 de desembre de 1991 no tenia altra finalitat que iniciar les tràmits per convertir el sòl rústic d'aquella finca agrícola en sòl urbanitzable en flagrant contradicció amb la planificació urbanística que s'havia acordat el 1989.

Aquella tardor maleïda de 1992, mig poble es va crispar i mig poble va acatar. El nebot del masover va decidir que no volia ser servil. Ell i una colla d'amics van refer una estructura somorta, l'Associació de Veïns de Sant Pere de Torelló, i van organitzar-se per buscar tota la informació –la veritat sobre la Riera– en col·laboració amb l'oposició municipal, els quatre regidors d'ERC comandats per Carles Bru, cap del grup, i Jordi Fàbrega, conseller comarcal, testimonis atordits de tota mena de filigranes jurídiques que Vaqué havia encolomat en una matussera lliçó d'especulació urbanística i tràfic d'influències. Els resultats són avui a la taula de Pablo Llerena, titular del jutjat d'instrucció número 31, que rebia el maig de 1993 la querella criminal que Carles Bru havia interposat contra Joan Vilaró, Ramon Vaqué i Jaume Canals, polifacètic arquitecte municipal, arquitecte-redactor d'un pla parcial d'iniciativa particular –el de Vilaró– i secretari habilitat per decret d'alcaldia i Gregorio Barena, el delegat d'aquella empresa

pantalla de Vilaró –Estilo y Decoración del Vallès Occidental, SL– que en un sol dia va comprar una part de la finca per tres milions i la va oferir per noranta a l'Ajuntament. Les 8,9 hectàres de la Riera, segregades i revenudes, junt amb les 55 hectàrees restants havien suposat 381 milions de diner públic en moviment –150 només per pagar a Vilaró uns terrenys sobrevalorats– i l'acusació popular havia pogut seguir el fil de 121 documents que podien contenir buits, negligències, falsedats o simples delictes: prevaricació, maquinació per alterar el preu de les coses, frau i nomenament il·legal.... L'aprofundiment en els dossiers de la Riera ja no admetia a mitjans de 1993 gaires més filigranes. Les “presumptes implicacions polítiques” que es movien a l'entorn de la finca venien certament de “molt amunt”. I es palpava aquella rebel·lió que molts esperaven en un poble on no hi ha elecció possible: Amb Vaquer o contra Vaquer. A tot o res.

Alcalde d'alcaldes. Perquè Vaqué és el diferencial d'aquesta història, Sant Pere de Torelló s'ha forjat, o s'ha arruïnat segons els interlocutors, a la mesura del seu esperit megalòman. Un esperit certament irascible –“omnipotent i omnipresent”, en definició de Jordi Fàbrega– que tracta els seus rivals amb el menyspreu del contrabandista de muntanya. Arreplegats és segurament l'epítet més suau que dedica als opositors. “Quatre desgraciats que corren dient mentides, són uns inútils i uns pallassos”. En plena commoció ètica el noi de Can Cafè Nou –àlies, per tant, *El Cafeteres*– és l'únic polític en actiu, independent i per lliure, capaç d'organitzar-se una manifestació de suport amb els futurs residents de la urbanització, amb les famílies dels funcionaris i amb un estol de nens passejant pancartes amb impecables lletres Futura Extra Bold. I d'advertir, perquè tothom l'escolti, que la hipòtesi d'una suspensió cautelar de les obres de la urbanització de la Riera “seria un mal asunto” perquè potser els compradors respondrien amb violència contra l'oposició. Vaqué no té pèls a la llengua però malgrat l'aspecte sorrut també és un gran murri. Ell “treballa pel poble” i Sant Pere de Torelló condensa tots els seus deficiis. Com a contrapartida,

La promoció urbanística de 72 habitatges de protecció social (dalt) forma part d'una densa trama d'interessos corruptes. La increïble planta tèrmica de cogeneració (baix), alimentada amb residus de fusta, és l'última invenció de l'alcalde més inquiet d'Osona.

la nebulosa entre el càrrec públic i el benefici privat perd la delimitació original: col·loca la seva dona com a bibliotecària –“Màrqueting? No tenim cap llibre d'aquest autor”– es fa construir la planta potabilitzadora i s'oblida de connectar-la a les canalitzacions de l'aigua, i així resta inoperant des de 1991, quan el conseller Gomis la va inaugurar amb un simulacre d'aigua provinent d'una cisterna. I practica amb fruïció l'esport més preuat del cacic. Tenir collats els electors.

Sant Pere de Torelló és un poble abocat a la torneria de fusta que treballa bàsicament els mànecs de pinzell per a Greco, l'empresa de Vicent González Lizondo, que compra a les petites fusteries el mànec pelat. Com que la majoria de tallers se situen al centre urbà, i no en zona industrial, la situació d'ilegalitat resulta generalitzada. El recel a una mala jugada de l'alcalde no és casual. Carles Bru, a banda d'intents de suborn reproduïts en cinta, ja ha rebut inspeccions malicioses. Igual que Josep Maria Garcia, que ha tingut dues o tres inspeccions d'indústria i treball per denúncies de l'Ajuntament. Però Vaqué compensa la bona gent amb populisme: repartir els llibres escolars a un preu mòdic de 7.000 pessetes o regalar cupons de benzina per als estudiants del poble tot i que la iniciativa no va durar ni un trimestre. Allà on el populisme es barreja amb el nasserisme hi conflueix tota l'essència del vaquerisme.

A l'entrada del poble, una immensa fumera dubtosament ecològica anuncia la joia de la corona assentada damunt uns terrenys propietat de la seva mare: una planta tèrmica de cogeneració, o una gran caldera per cremar residus de

fusta provinents teòricament de les torneries del poble. 800 milions de pessetes per donar calefacció i aigua calenta a tot el poble, una inversió subvencionada pel Ministeri i la Conselleria d'Indústria, amb aportació de fons comunitaris del FEDER feta sobre pressupòsits aberrants, recollits i exposats als fulletons de l'Institut Català d'Energia: càlculs de 20.000 tones de residus de fusta a l'any en un poble que genera com a màxim 10 tones al dia –2.000 a l'any màxim– que solen reciclar-se en el petit comerç o en el consum casolà, quantitats fictícies que obliguen a

comprar troncs sencers per mantenir en funcionament la tèrmica a les envistes que la xarxa de gas natural s'estengui a Osona-Nord.

Però catedrals com aquesta –negra i consentida– demostren que les dèries d'aquest nét de guerriller carlí encara tenen bons interlocutors. Malgrat el seu currículum. Expulsat de CDC el 1987 per una gestió econòmica “desmesurada i desfasada”, amb “irregularitats constants” i excessos de megalomania sobre la construcció, alternativament, d'un camp d'aviació, una presó o un quarter dels Mossos d'Esquadra, Ramon Vaqué se situaria ja com a candidat a alcalde a les municipals de 1991 per l'IPMO, una agrupació d'independents d'Osona propera als socialistes i a IC, en procés de liquidació per la presència d'un alcalde que va provocar l'espantada d'IC i el distanciament socialista arran justament de l'afer

Ramon Vaqué, l'últim carlí. L'alcalde de Sant Pere de Torelló és un personatge d'estil antic règim que entén la democràcia com l'entendria un cacic.

de la Riera. I entre tantes dissonàncies, la veritat és que a Vaqué li queden per llençar al riu Ges altres cadàvers il·lustres a banda de Cullerell. Una sola pinzellada. El grup municipal d'ERC no es presentarà a les properes eleccions sota aquestes sigles. Ho faran com a independents perquè s'han trobat amb un partit que els exigia la retirada de la querrela criminal contra Vaqué; tot i que aquest és el cas de corrupció local més important que ha denunciat mai ERC. La relació d'amistat entre Ramon Vaqué i el diputat d'ERC Salvador Morera, secretari municipal habilitat a dit pel mateix Vaqué entre 1987 i 1991, ha obligat el partit republicà a obrir una investigació interna que pot anar força lluny, però aquells il·lusionats militants de Sant Pere de Torelló actuaran ara com a Entesa dels Independents. Al marge de partits. No de la política. Recorden aquella entrevista reservada al despatx del director general d'Urbanisme, Joan Antoni Solans. Quinze dies abans de comparèixer al Parlament i sortir-ne tocat per primer cop. Coincidien almenys en certes coses: aquell alcalde tan empenedor ha demostrat ser un bandarra. Però...

—Es farà, i el màxim que aconseguireu és que la gent visqui en una urbanització il·legal. No es pot tornar als sots feréstecs per comprar-hi un xalet. **Oriol Malló**

CAVAS HILL

Brutísimo

Hill,

calladament

esperaves.

Profund, sol

però segur i confiat.

Del silenci

has despertat.

